

stemmer saa fuldstændig overens saavel i grundprinciper som i inddeling. Man maa rigtignok haabe, at der med ikke altfor lange tidsmellemlum, helst hvert femte, i altfald hvert tiende aar, maa kunne fremkomme virkelige supplementsbind dertil; men det kan ikke nægtes, at nogen sikker forventning herom berettiger tidsomstændighederne ingenlunde til. Des mere vægt har Historisk forenings bestyrelse da tillagt dette hensyn, og væsentlig paa grund deraf har den ment at maatte bevare sin aarlige bibliografiske fortegnelse ogsaa i den nye række uden nogen indskrænkning. De betænkeligheder af økonomisk natur, som den endnu kunde nære ved at træffe denne beslutning, er blevet i høj grad formindskede ved, at den har opnaaet betydelig pekuniær støtte netop hertil; saaledes har Videnskabernes Selskab forhøjet sit bidrag for 1918 til 1.000 kr., og Hielmstjerne-Rosencrones stiftelse har hertil tilstaaet foreningen 600 kr. for tre aar. For denne værdifulde støtte i en meget vanskelig overgangstid bringer Bestyrelsen de nævnte institutioner sin varmeste tak.

Det er i dagspressen blevet anført som en anke mod Erichsen og Krarups Bibliografi, at den ikke medtager avisartikler, endskønt disse ofte indeholder højst interessante historiske redegørelser af almindelig politisk og særlig biografisk art. Den samme anke kan naturligvis rettes mod Historisk Tidsskrifts aarlige bibliografi, og den er i sig selv ikke uberettiget; utvivlsomt er mangen avisartikel mere værdifuld for historikeren end mangen tidsskriftsartikel. Om det store flertal af saadanne avisartikler gælder dog, at de fremkommer paa ganske bestemte tidspunkter, som regel i anledning af visse historiske eller personlige mærkedage, saa at det næppe vil berede større vanskeligheder at finde dem frem. Det hensyn, der i det hele taget har gjort det ønskeligt at bevare tidsskriftets bibliografi i uforandret skikkelse, bevirker i alt fald, at der heller ikke paa dette punkt har kunnet foretages nogen forandring.

E. A.

I 1916 vandt Bibliotekar O. Walde Doctorgraden ved Upsala Universitet ved en anseelig Bog, som endda kun er første Del af et stort anlagt Arbejde: *Storhetstidens litterära krigsbyten*. Allerede tidligere har saavel fremmede som svenske Forskere undersøgt snart een Gruppe snart en anden af de mægtige Bogskatte, Svenskerne hjemførte fra deres Krige i 17. Aarh., men ingen har som Dr. Walde Aar igennem Dag efter Dag gaaet blandt Bøgerne og studeret Signaturer, Bind, Exlibris, Indskrifter, Vandmærker i Forsatsblade, alt hvad der kunde tale om Bøgernes Herkomst og Historie. Af et intensivt, begejstret Arbejde er fremgaaet et

ypperligt biblioteks-historisk Værk, der i metodisk Henseende er af Betydning. Det er tilmed en Bog, der læses med Lyst, eftersom Forfatteren ikke alene skarpsindigt følger Bøgenes mærkelige Skæbne, men ogsaa forstaar at berette levende om de Mennesker, der ejede Bøgerne, en Andreas Dudith, en Julius Echter eller Franz von Dietrichstein, vidtberejste, kosmopolitisk dannede Mænd og kraftige Personligheder fra Kirkebrydningernes Tid.

Første Del af Dr. Waldes Bog indledes med Beslaglæggelsen af Jesuitternes Bibliotek i Riga i 1621 og afslutter med Stormen paa Prag i 1648. I den næste Del vil han føre Fremstillingen videre til Carl 12.s Tid og navnlig gøre Rede for det Bytte, Svenskerne gjorde i Danmark i Carl Gustavs Krige. Allerede i den foreliggende Bog er der spredte Bemærkninger, som røber Kendskab til danske Bogsamlinger i 17. Aarh., og vi imødeser med Forventning Fremkomsten af anden Del. Der vil til den Tid være Lejlighed til mere indgaaende at omtale det hele Værk og ved Hjælp af de gamle Bøger i det kgl. Bibliotek i København at finde Svar paa nogle af de Spørgsmaal, der er rejst ved den svenske Forskers Arbejde.

Imidlertid har Dr. Walde i Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen offentliggjort en Række Studier, der staar i Forbindelse med det større Værk, hvad enten han paa sin Vej gennem Bibliotekerne gjorde et interessant Fund, eller der var et Problem, som maatte løses, før Arbejdet kunde skride frem. Flere af disse Afhandlinger har danske Æmner.

I den lille Studie: **Henrik Rantzaus bibliotek och dess öden** (N. T. B. B. I (1914) 181) omtaler han nogle Henrik Rantzaus Bøger, der er fundne i Sverige, og minder om det uløste Problem: Henrik Rantzaus Biblioteks Skæbne. I Afhandlingen: **Ett samlingsband dissertationer tillhörigt Holger Rosenkrantz** (N. T. B. B. II (1915) 274) gives et Bidrag til Holger Rosenkrantz' Historie under Studierejsen. Senere stiller Dr. Walde Spørgsmaalet: **Har det funnits ett „Collegium Societatis Jesu Hafniense“?** (N. T. B. B. IV (1917) 331), idet han i Vitterhetsakademiens Bibliotek har set et Exemplar af *Refutatio calumniarum cuiusdam Joannis Magni* og *Chronicon sive historia Joannis regis Daniæ* med Indskriften: „E Societ. Jesu Colleg. Haff: Inscriptus 1560“. Han bemærker i den Forbindelse, at vor Litteratur om Katholikkernes Forsøg paa Landvinding i Danmark er meget fattig; det skal derfor nævnes, at der nylig i det kgl. Bibliotek er fundet en udførlig Relation om et Par Franciscaneres Rejse til Danmark i Begyndelsen af 17. Aarh.; den vil snart komme frem. Endelig har Bibliotekar Walde offentliggjort en omfangsrig Undersøgelse: **Stephanii bibliotek och dess historia** (N. T. B. B. IV (1917) 29 og 261), der dog kun tager Sigte paa de

trykte Bøger i vor gamle Historikers Bibliotek, da der samtidig fra dansk Side fremkom en Studie over Stephanii Manuscripter. Det er en kendt Sag, at Stephanii Bibliotek solgtes til Sverige af hans fattige Enke, men ingen har haft ret Rede paa Samlingens Indhold, og H. F. Rørdam maatte i 1890 slutte sin Afhandling: Steffen Hansen Stephanus, med Ønsket om, at en Undersøgelse i svenske Biblioteker maatte tages op. Dr. Walde har gennemført denne Undersøgelse med den ham egne Energi; den kan kun øge Forventningen om, hvad Afslutningen af **Storhetstidens litterära krigsbyten** vil bringe af Bidrag til dansk Lærdomshistorie og Bibliotekshistorie, i særlig Grad sættes Haab til ny og store Bidrag til vor Kundskab om den gamle danske Adels litterære Kultur.

*Ellen Jørgensen.*

#### Tidshistorie.

Næppe noget Punkt af Sagalitteraturen har i den Grad været Genstand for Forskning som Nordboernes Rejser til Vinland. Ikke blot det mærkelige Faktum, at vore nordiske Fædre næsten et halvt Aartusinde før Kolumbus satte deres Fod paa Amerikas Fastland, men ogsaa det romantiske i Sagaernes Skildringer af Rejserne maatte drage Historikerne, og dertil kom ikke mindst, at Emnet baade i sin Helhed og i Enkeltheder rummede saa mange Problemer, at det maatte synes næsten uudtømmeligt. Siden 1887, da Gustav Storm fremsatte sine grundlæggende Studier over Vinlandsrejserne (Vinland og Vinlandsrejserne, i Aarb. for nord. Oldk. og Hist. 1887), har næsten hvert Aar bragt nye Bidrag til Diskussionen, snart fra skandinavisk, snart fra engelsk og amerikansk Side; de fleste har dog beskæftiget sig med Enkeltheder og ikke ført Spørgsmaalet videre frem. Udgangspunktet for den moderne videnskabelige Drøftelse af dette var som nævnt Gustav Storms Afhandling. Ved en kritisk Gennemgang af Kilderne viste han, at vi først og fremmest maa bygge paa Erik den Rødes Saga fra c. 1200, medens de andre Kilder enten er kortfattede og kun giver faa Oplysninger (som Adam af Bremens Omtale af Vinland, der dog har Interesse ved at være den ældste Kilde, der omtaler dette Land), eller, som Grænlandingaþáttir Skildring i Flatøbogen, er delvis sekundære og opfyldt med sagnagtige Tildigtninger, en Opfattelse, der senere skarpt er udformet, og hvis Rigtighed er bevist gennem Finnur Jónssons Undersøgelser (i Norsk Hist. Tskr. 5. R. I 1911 og Aarb. for nord. Oldk. og Hist. 1915). Af de fem Rejser, Grænlandingaþáttir omtaler, maa da de tre gaa ud, og tilbage bliver Leif den Heldiges og Karlsefnes, af hvilke igen den sidstnævnte har størst Interesse, da vi om